

Oppgave 6

I denne oppgaven valgte jeg å arbeide med jordmorprotokollen fra år 1909-1913, altså fra side 3-15 i protokollen. Tross i at det ikke er så mye tekst i protokollen, får jeg nok informasjon fra de ti sidene til å arbeide videre med. I protokollen finner jeg informasjon om mor og hvordan fødselen har gått, og hvordan barnet har det etter fødselen. Protokollen er kortfattet, men med tilstrekkelig informasjon.

De tematiske perspektivene og kategoriene informasjonen kan kobles til er slik jeg tenker det demografi. Gjennom protokollen får leseren et innblikk i alder, sivilstatus og hvordan fødselen foregikk, samt kjønn på barna som ble født. Dette viser om det var høy barnedødelighet, om damene var fruktbare og om det generelt ble født mange barn i ulike områder på denne perioden.

Det jeg observerer gjennom å lese protokollen er at det var vanskeligere å vite noe om barnet i forkant av fødselen. På tidlig 1900-tallet fantes det ikke ultralyd, som gjorde at om en unge ble født for tidlig var det «ullhåret» på kroppen til barnet som bestemte om ungen var født i åttende måned eller tidligere. Ved tolking/forklaring av fenomenet tenker jeg på demografien i befolkningen, ved at det er oppført alder på mor og hvor mange barn hun har født tidligere. De fleste damene var også krysset av som gifte i protokollen.

Sekundærkilder for å opplyse meg mer om min observasjon er i *«Den haarde dyst»: fødsler og fødselshjelp gjennom 150 år.* (s. 19-21) som viser hvordan framveksten av jordmødre har gått til. I jordmorprotokollen er det også flere ganger vist til at jordmor og noen ganger doktor (som har hjulpet til med tang) har tatt ut morkake som ikke har kommet ut. Det ble gjennom 1800-tallet ikke bare de eldre damene som selv hadde vært igjennom en fødsel som var jordmødre, men også yngre jenter uten egne barn som hadde utdanning i å være jordmor, og det ble kontrollert av legene (s. 34). Dette ser vi også i jordmorprotokollene, at om det trengtes mer hjelp var det en Dr. Tobiasen eller Dr. Lorentzen som ble tilkalt.

For å sammenligne teksten med nyere statistikker søkte jeg på SSB for å sammenligne protokollene. I statistikken for fødte i 2020 er ikke protokollen like detaljfull som jordmorprotokollen. Det står fortsatt om morens samlivsstatus, bare at det nå står gift, samboer eller enslig i stedet for gift eller ugift. Et spørsmål jeg fikk under arbeid med jordmorprotokollen var om det fortsatt var et eget felt om mor var gift eller ugift. De Castberske barnelovene (Stortinget, 2019) trådte ikke i kraft før i 1915. I jordmorprotokollen sto det om Agnette Karlsen (side 6) på 36 år som fødte sitt andre barn som var ugift. Barna ville dermed få mors etternavn, og dermed fikk ikke barna likestilling med barna som var født i ekteskap. Noe jeg spekulerte i er om damen var en enke, for dette står det ikke noe om i jordmorprotokollen. I 1915 fikk barnets mor mer støtte fra det offentlige, samtidig som at barnets far skulle ansvarliggjøres i større grad enn tidligere (Stortinget, 2019).

Den første tvillingfødselen av Laura (side 3) på 23 år som var ugift og hvor fødselen gikk fint ifølge jordmorprotokollen. Det ene barnet kom i sete- eller fotleie, men det trengtes ikke hjelp under fødselen. Begge var jenter. Den andre tvillingfødselen var av Ida Eikrem (side 4 og 15) på 43 år som tidligere i jordmorprotokollen har født et barn (da hun var 40 år). Det står i protokollen at den ene tvillingen døde etter tre fjerdedels time og var mager,

og det var skrevet ned lengden på begge to, men at de ikke ble veid. Begge var gutter. Når man leser i en slik protokoll får man en innsikt i livet til noen som har levd, og det som er skrevet ned som detaljer på en protokoll forteller om en vondt periode i livet hvor man mister et barn. *Ved ekteskap, fødsler og vandringer i Norge 1856-1960* (s. 107) står det at det var størst sjans for at den ene tvillingen døde etter fødsel når det begge ungene har samme kjønn. Om man sammenligner det med kun tall fra protokollen er sjansen 50-50.

I klasserommet vil nettopp eksempelet med Ida Eikrem kunne brukes – hvordan ser elevene for seg at livet til Ida har vært, gjennom det lille vi har fått innblikk i? Livet hennes har forandret seg under fødslene – hun har både blitt lykkelig og ulykkelig gjennom den samme opplevelsen. Hvordan tror elevene at hun hadde hatt det? Er det mulig å sette seg inn i hvordan det var for Laura å få tvillinger uten å være gift, når de ikke hadde noen retter fra staten eller fra barnefaren? Kan de sammenligne Ida og Laura – hvordan ser elevene for seg at livene deres kunne vært?

Det jeg har lært gjennom denne oppgaven er at man kan trekke mye informasjon ut fra en protokoll – mye mer enn jeg hadde trodd. Det var også trist å lese om fødslene som ikke hadde gått bra, og om jordmødrene og doktorene som hadde fjernet morkaken og tatt ut ungene med begge hendene. For slik var det før i tiden – det var ikke ultralyd og keisersnitt – som vi kjenner i dag, dersom noe ikke gikk bra, de måtte løse opp i dette selv. Med en slik usikkerhet er øynene mine åpnet seg mer for hvordan det var før (som egentlig ikke er så lenge siden) – at det må ha vært utenkelig stressende og usikkert å skaffe seg en familie.

Kilder

Aalesund Stadsfysikat Jordmorprotokoll 1909-1917. (link i Canvas – usikker på hvordan jeg viser til denne)

Statistisk sentralbyrå (1965). Ekteskap, fødsler og vandringer i Norge 1856-1960. Hentet fra: https://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_013.pdf

Statistisk sentralbyrå (2020, 11. mars). Fødte. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/fodte/aar>

Stortinget (2019). De Castbergske barnelovene. Hentet fra: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Historikk/de-castbergske-barnelover/>